

Bruxelles, den 21. oktober 2020
(OR. en)

11481/20

FREMP 87
JAI 776

NOTE

fra:	formandskabet
dato:	21. oktober 2020
til:	delegationerne
Vedr.:	Formandskabets konklusioner – Chartret om grundlæggende rettigheder i forbindelse med kunstig intelligens og digital forandring

På mødet den 14. juli 2020 havde FREMP-Gruppen en første udveksling af synspunkter om anvendelsesområdet for dette års rådskonklusioner om chartret om grundlæggende rettigheder. På grundlag af det input, der blev modtaget på mødet, og de efterfølgende skriftlige bemærkninger har formandskabet udarbejdet et udkast til Rådets konklusioner om chartret om grundlæggende rettigheder i forbindelse med kunstig intelligens og digital forandring. På to uformelle videokonferencemøder i FREMP-Gruppen den 2. og den 15. september drøftede eksperter udkastet til Rådets konklusioner.

Efter drøftelserne i FREMP-Gruppen forelagde formandskabet udkastet til Rådets konklusioner for Coreper den 5. og den 7. oktober. På disse møder kunne der ikke opnås enighed om udkastet til Rådets konklusioner som gengivet i bilaget til dokument 11373/20. På justitsministrenes uformelle videokonference den 9. oktober 2020 orienterede formandskabet ministrene om den fremskredne status for forhandlingerne og bebudede, at formandskabet vil arbejde videre.

En medlemsstat fortsatte imidlertid med at gøre indsigelse mod anvendelsen af udtrykket "gender equality" ("ligestilling mellem kønnene"), da hverken traktaterne eller EU's charter om grundlæggende rettigheder anvender udtrykket "gender" ("køn"). Andre medlemsstater var imod at lade dette udtryk udgå, navnlig fordi det er almindeligt anvendt i nyere EU-dokumenter, f.eks. Rådets konklusioner om Europas digitale fremtid i støbeskeen¹ og Rådets konklusioner om EU's prioriteter for samarbejdet med Europarådet i 2020-2022², som blev vedtaget den 13. juli 2020.

Formandskabet bekræftede således på mødet i Coreper den 21. oktober 2020, at de yderligere bestræbelser på at nå til enighed om dette bestemte punkt i udkastet til Rådets konklusioner om chartret om grundlæggende rettigheder i forbindelse med kunstig intelligens og digital forandring ikke var lykkedes. Formandskabet fremhævede imidlertid, at de centrale elementer i konklusionerne, forankring af Unionens grundlæggende rettigheder og værdier i den digitale tidsalder, fremme af EU's digitale suverænitet og aktiv deltagelse i den globale debat om anvendelse af kunstig intelligens med henblik på at forme den internationale ramme, støttes af alle delegationerne. Formandskabet konkluderede, at 26 delegationer støtter eller ikke gør indsigelse mod teksten i sin helhed som gengivet i bilaget til dette dokument.

¹ EUT C 202 I af 16.6.2020, punkt 20.

² 9283/20, punkt 12.

KONKLUSIONER OM CHARTRET OM GRUNDLÆGGENDE RETTIGHEDER I FORBINDELSE MED KUNSTIG INTELLIGENS OG DIGITAL FORANDRING

Covid-19-pandemien har tydeligere end nogensinde vist, at Europa er nødt til at opnå digital suverænitæt for at kunne handle med selvbestemmelse på det digitale område og fremme Den Europæiske Unions modstandsdygtighed. Vi vil derfor arbejde sammen om europæiske løsninger med henblik på digitale teknologier som f.eks. kunstig intelligens (AI). Vi vil sikre, at udformningen, udviklingen, udbredelsen og anvendelsen af nye teknologier forsvare og fremmer vores fælles værdier og de grundlæggende rettigheder, der sikres ved EU's charter om grundlæggende rettigheder (i det følgende benævnt "chartret"), samtidig med at vi øger vores konkurrenceevne og velstand. Der bør opretholdes et højt niveau af IT-sikkerhed inden for rammer, der er åbne for innovation.

Vi er fast besluttet på at sikre en ansvarlig og menneskecentreret udformning, udvikling, udbredelse, anvendelse og evaluering af AI. Vi bør i en ånd af europæisk solidaritet udnytte denne centrale teknologiske potentiale til at fremme økonomisk genopretning i alle sektorer, forsvare og fremme de grundlæggende rettigheder, demokratiet og retsstatsprincippet og opretholde høje retlige og etiske standarder.

I. Indledning

1. EU er en "union af værdier" som fastsat i artikel 2 i traktaten om Den Europæiske Union, som bygger på respekt for den menneskelige værdighed, frihed, demokrati, ligestilling, retsstaten og respekt for menneskerettighederne, herunder rettigheder for personer, der tilhører mindretal. Alle medlemsstaterne har et ansvar for at forsvare disse værdier for at gøre dem til virkelighed i dagligdagen for alle deres borgere. Vi minder i denne forbindelse om, at chartret er juridisk bindende for EU og for medlemsstaterne, når de gennemfører EU-retten.

2. Med de løbende udfordringer og den løbende udvikling i det seneste år er det endnu en gang blevet understreget, at beskyttelsen af de grundlæggende rettigheder er en kontinuerlig proces. Navnlig spørgsmål som racisme, vold i hjemmet, vold mod børn og problemer med effektivt at beskytte sårbare grupper, stigningen i desinformation og risikoen for krænkelse af retsstatsprincippet og demokratiet er fortsat aktuelle. Covid-19-pandemien har forværret mange af disse udfordringer og skabt nye, navnlig opnåelse af balance mellem adgang til sundhedspleje og andre grundlæggende rettigheder. På denne baggrund noterer vi os FRA's relevante undersøgelser og rapporter, navnlig FRA's undersøgelse om grundlæggende rettigheder. Vi bekræfter på ny vores tilsagn om at forbyde enhver ulovlig forskelsbehandling af en hvilken som helst grund som fastsat i chartrets artikel 21. Vi bekræfter ligeledes på ny vores tilsagn om EU's tiltrædelse af den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder som fastsat i artikel 6, stk. 2, i traktaten om Den Europæiske Union. Desuden vil EU samarbejde med Europarådet om fremme af ligestilling mellem kønnene og kvinders rettigheder og om bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet: Europarådets Istanbulkonvention er blevet ratificeret og gennemføres af 21 EU-medlemsstater.

3. Covid-19-pandemien har også vist værdien af digitale teknologier, herunder AI, med hensyn til at forbedre sundhedsplejen, nå ud til borgerne og holde økonomien i gang. I denne forbindelse er det vigtigt at sikre reel konnektivitet og inklusion. Vi bekræfter på ny, at vi er fast besluttede på i fællesskab at overvinde denne krise, at bringe merværdien af fremtidsorienterede teknologier og applikationer ud til alle medlemmer af samfundet og i fællesskab at forsvare og fremme vores fælles principper og værdier som fastsat i artikel 2 i traktaten om Den Europæiske Union.

4. Digitale teknologier, herunder AI, er afgørende for europæisk digital suverænitet, sikkerhed, innovation og økonomisk udvikling og kan bidrage væsentligt til beskyttelse og fremme af grundlæggende rettigheder og demokrati samt retsstatsprincippet. Hvis EU skal være digitalt suverænt, skal det opbygge et virkeligt digitalt indre marked, styrke sin evne til at fastlægge egne regler, træffe selvstændige teknologiske valg og udvikle og udrulle strategisk digital kapacitet og infrastruktur. Den digitale omstilling er EU's vigtigste katalysator for bæredygtig vækst og konkurrenceevne. EU skal gøre fuld brug af og udvikle sine styrker inden for digital økonomi og klimaneutrale teknologier. Digitale teknologier har en stadig større og overvejende positiv indvirkning på europæernes dagligdag, f.eks. inden for industri, tjenesteydelser, forskning, retsvæsen og offentlig sikkerhed. Vi ser derfor med tilfredshed på Europa-Kommissionens bestræbelser på at etablere et AI-ekspertise- og tillidsmiljø baseret på vores fælles principper og værdier, så denne teknologiske fordele udbredes til alle europæiske samfund og økonomier.

5. Selv om digitale teknologier, herunder AI, giver øgede muligheder og fordele, kan udformningen, udviklingen, udbredelsen og misbrug af dem imidlertid også indebære risici for de grundlæggende rettigheder, demokratiet og retsstatsprincippet. Det er derfor nødvendigt at gøre en indsats for at sikre, at respekten for de grundlæggende rettigheder, som er nedfældet i chartret, fortsat garanteres. I denne forbindelse er det nødvendigt at tackle udfordringer såsom uigennemsigthed, kompleksitet, forudindtagethed, en vis grad af uforudsigelighed og en delvis autonom adfærd for at sikre, at automatiserede systemer er forenelige med de grundlæggende rettigheder og for at lette håndhævelsen af retsfor skrifter.

6. For at kunne håndtere potentielle risici effektivt skal specifikke krav til udformning, udvikling, udbredelse og anvendelse af AI-systemer opfyldes. I den forbindelse kan udvikling af fælles tekniske standarder bidrage til at håndtere disse udfordringer og hjælpe med at fremme tilliden til teknologien. Vi ser med tilfredshed på den tilgang, som Europa-Kommissionen i sin hvidbog om kunstig intelligens – en europæisk tilgang til ekspertise og tillid har foreslået med hensyn til at gennemgå den eksisterende EU-lovgivning for at afgøre, om den i tilstrækkelig grad tager hensyn til risici og muligheder samt krav til AI-applikationer, om den kan håndhæves effektivt, og om der er behov for tilpasninger eller ny lovgivning, herunder med hensyn til beskyttelse af vores fælles principper og værdier.

7. Den Europæiske Union og dens medlemsstater skal gribe mulighederne for digital forandring og samtidig tackle potentielle risici og fordele. Beskyttelse og fremme af de grundlæggende rettigheder er nøglen til at sikre, at EU er et sted, hvor borgerne kan trives, udøve deres rettigheder og frihedsrettigheder og leve uden forskelsbehandling. Vi fremhæver, at den europæiske tilgang til digital transformation og navnlig AI bør være menneskecentreret og sikre fuld respekt for og fremme af de grundlæggende rettigheder. I forbindelse med den offentlige sektor anerkender vi det igangværende arbejde med udkastet til en fælles erklæring fra medlemsstaterne, der skal vedtages på ministermødet om værdibaseret digitalisering i december 2020.

8. EU og dets medlemsstater skal fremme deres digitale suverænitet, samtidig med at de forbliver åbne for alle virksomheder, der overholder europæiske regler og standarder. De skal deltage aktivt i den globale debat om anvendelsen af AI med henblik på fortsat at forme den internationale ramme, processerne og drøftelserne på dette område i overensstemmelse med vores fælles principper og værdier og sikre effektiv anvendelse og gennemførelse af eksisterende normer. I denne forbindelse anerkender vi den foreslåede EU-handlingsplan om menneskerettigheder og demokrati 2020-2024, som fastsætter fremme af menneskerettigheder og demokrati i brugen af digitale teknologier, herunder AI, som en prioritet på alle områder af EU's optræden udadtil.
9. Vi anerkender og understreger vigtigheden af sammenhæng med det værdifulde arbejde og de værdifulde initiativer, der med hensyn til grundlæggende rettigheder og menneskerettigheder i forbindelse med digitalisering er gennemført af EU's institutioner og agenturer, navnlig Europa-Kommissionen, Europa-Parlamentet, EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder [...] og i Domstolens relevante retspraksis, samt i andre fora, navnlig Europarådet og dets ad hoc-udvalg for AI, samt OSCE, OECD og De Forenede Nationer.

II. En tilgang til AI, der er baseret på grundlæggende rettigheder

10. Vi understreger, at udformningen, udviklingen, udbredelsen og anvendelsen af AI fuldt ud skal respektere de grundlæggende rettigheder og de eksisterende retsregler. Der bør anvendes samme grad af beskyttelse i den digitale verden som i den fysiske verden. Vi understreger, at i henhold til chartrets artikel 52, stk. 1, kan enhver begrænsning i udøvelsen af de rettigheder og friheder, der er fastsat i chartret, kun indføres, hvis det, under iagttagelse af proportionalitetsprincippet, er nødvendigt og faktisk svarer til mål af almen interesse, der er anerkendt af EU, eller et behov for beskyttelse af andres rettigheder og friheder, og skal være fastlagt i lovgivningen og respektere de grundlæggende rettigheders og friheders væsentligste indhold.

11. Den relevante lovgivning, der gennemfører de grundlæggende rettigheder, kan udfordres af, at visse AI-applikationer er så komplekse og uigennemsigtige, at det ville kræve særlig ekspertise og særlige processer for at forstå og kontrollere resultatet af sådanne applikationer. Menneskelig overvågning og gennemsigthed er et vigtigt element med hensyn til at sikre, at AI-systemer er i overensstemmelse med gældende lovgivning. Vi støtter Europa-Kommissionens forslag om at udarbejde forholdsmæssige og evidensbaserede krav til menneskelig overvågning og gennemsigthed i forbindelse med AI-systemer, f.eks. krav til dokumentation, afprøvning og ansvarlighed, der bidrager til en effektiv håndhævelse af den eksisterende lovgivning.
12. Vi opfordrer EU og dets medlemsstater til at vurdere, om de eksisterende EU-regler og nationale retsregler er tilstrækkelige til at kunne udnytte de muligheder og imødegå de potentielle risici, som brugen af digitale teknologier og navnlig AI-systemer kan medføre, og til at videreudvikle dem, hvis det er nødvendigt. Det bør sikres, at tilsynsmyndighederne har tilstrækkelig kapacitet til at opfylde deres mandater, når der anvendes AI-applikationer, og deres samarbejde på europæisk plan bør styrkes.
13. Vi fremhæver betydningen af at skabe bevidsthed om brugen af digitale teknologier og indlejrede AI-kapaciteter i offentlige institutioner, inden for retsvæsenet, retshåndhævelse, økonomien og videnskaben, i civilsamfundet, inden for uddannelse og i den brede offentlighed. Digital transformation kræver, at folk udvikler deres kompetencer og færdigheder med henblik på at arbejde positivt med AI-teknologier, herunder gennem information om eksisterende rettigheder og effektive retsmidler. Behovene hos marginaliserede personer og grupper og dem, der befinder sig i en sårbar situation, f.eks. personer med et handicap, børn og ældre, kan kræve særlig opmærksomhed. Vi glæder os derfor over initiativer, der skal øge borgernes bevidsthed om AI og øge deres AI-færdigheder, herunder gennem forskning og uddannelse.

a. AI og værdighed

14. De grundlæggende rettigheder er universelle, udelelige, indbyrdes afhængige og indbyrdes forbundne. Beskyttelse og fremme af de grundlæggende rettigheder og den underliggende idé om menneskelig værdighed er kernen i en menneskecentreret tilgang til AI.

b. AI og frihedsrettigheder

15. Vi glæder os over, at digitale teknologier, herunder AI, kan styrke beskyttelse og fremme af de grundlæggende rettigheder og demokrati, f.eks. ved at gøre offentlig deltagelse lettere og mere effektiv, ved at øge adgangen til offentlige tjenester, ved at lette dokumentationen af krænkelser og overtrædelser af de grundlæggende rettigheder eller ved at anvende AI-analyse til at opdage og imødegå hybride trusler.

16. Hvor det er nødvendigt og hensigtsmæssigt, kan anvendelsen af AI fremme resultaterne af de retshåndhavende myndigheders arbejde og dermed bidrage til at forbedre borgernes sikkerhed og tryghed i EU. Områder af særlig interesse for udviklingen af AI omfatter dataanalyse, forståelse af nye og hidtil ukendte mønstre og forbindelser og søgning efter pålideligt bevismateriale i straffesager. Databeskyttelsesreglerne og andre retlige og etiske normer skal sikres, og der skal indføres passende sikkerhedsforanstaltninger.

17. Samtidig bruger virksomheder og regeringer i stigende grad personoplysninger og AI til at forsøge at forstå og forudsige gruppeadfærd og målrette deres indsats mod personer, der anses for at tilhøre denne gruppe. Der skal indføres passende sikkerhedsforanstaltninger for at sikre, at denne anvendelse er i overensstemmelse med lovgivningen om databeskyttelse og beskyttelse af privatlivets fred, navnlig den generelle forordning om databeskyttelse (forordning (EU) 2016/679) og national databeskyttelseslovgivning, samt andre grundlæggende rettigheder.

18. Vi erkender de pågældende risici og understreger behovet for sikkerhedsforanstaltninger, navnlig med hensyn til anvendelsen af masseovervågningsteknologi og ansigtsgenkendelsessystemer og de konsekvenser, de kan have for udøvelsen af den demokratiske deltagelse, retten til ytringsfrihed og forsamlings- og foreningsfrihed. Vi noterer os de igangværende drøftelser om, hvorvidt sådanne systemer principielt bør anvendes, og om mulige forbud imod brugen af dem. I det omfang disse systemer skal anvendes, anerkender vi, at det er nødvendigt på forhånd at formulere klare lovgivningsmæssige krav. Navnlig skal anvendelsen af AI respektere de grundlæggende rettigheder og frihedsrettighederne, være i overensstemmelse med lovgivningen om databeskyttelse og beskyttelse af privatlivet, og der skal sikres effektive retsmidler.
19. Brugen af AI er særlig følsom, når onlineplatforme og søgemaskiner samler, udvælger og prioriterer indhold, da muligheden for fri adgang til information og pluralisme med hensyn til informationskilder og mangfoldighed kan stå på spil. Et frit samfund har brug for adgang til forskelligartede oplysninger, en fri debat og udveksling af forskellige synspunkter.
20. Det er nødvendigt at bekæmpe ulovligt onlineindhold, herunder hadforbrydelser, men samtidig beskytte retten til ytringsfrihed og retten til information. Der er behov for at drøfte, under hvilke omstændigheder og i hvilket omfang de resultater, som AI-systemer leverer med henblik på at slette specifikt indhold, bør forudsætte meningsfuld menneskelig indgriben. På følsomme områder bør tjenesteudbydere gøre deres AI-systemer gennemsigtige, f.eks. ved at give adgang til dem i forskningsøjemed.

c. AI og ligestilling

21. AI-baserede applikationer giver mulighed for at vurdere overholdelsen af de grundlæggende rettigheder, herunder på ligestillingsområdet. Afgørelser baseret på algoritmiske systemer med foruddefinerede regler og nøjagtige data, der er egnede til dette formål, kan være mindre tilbøjelige til at give forudindtagede resultater end afgørelser, der er truffet af mennesker. Samtidig kan anvendelsen af AI i visse tilfælde også fastholde og forstærke forskelsbehandling, herunder strukturelle uligheder. Ligestilling er af særlig relevans i denne henseende. Vi noterer os den udtalelse om AI – muligheder og udfordringer for ligestilling mellem kønnene, som Det Rådgivende Udvalg for Ligestilling mellem Kvinder og Mænd har vedtaget. Der er også behov for sikkerhedsforanstaltninger vedrørende sproglig mangfoldighed og adgang til tjenester for borgerne på EU's officielle sprog.
22. Data, der anvendes til at oplære AI-systemer, bør derfor være nøjagtige og egnede til deres formål, og potentiel forudindtagethed bør imødegås, samtidig med at der bør gives tilstrækkelig fleksibilitet inden for forskning og udvikling til videreudvikling af disse systemer. I denne forbindelse understreger vi betydningen af principperne om lighed og ikkeforskelsbehandling i forbindelse med udformningen, udviklingen, udbredelsen, anvendelsen og evalueringen af AI, navnlig med hensyn til systemer, der integrerer maskinindlæring, og af at sikre, at sådanne systemer er underlagt passende sikkerhedsforanstaltninger og tilsyn, herunder markedsovervågning.

d. AI og solidaritet

23. Digitale teknologier kan forbedre beskyttelsen af sociale rettigheder, f.eks. ved at lette adgangen til sociale sikringsordninger og -systemer. Vi understreger, at selv om digitale algoritmer, herunder AI-baserede algoritmer, kan gøre det muligt at udvikle mere målrettet individuel bistand og mere målrettede individuelle behandlinger, bør anvendelsen af sådanne teknologier være til gavn for hele det sociale samfund og fremme passende social beskyttelse af og sundhedspleje for grupper i sårbare situationer og bør ikke anvendes til at svække solidaritetsprincippet. Selv om disse teknologier kan forbedre markedsovervågningen af produktsikkerheden på EU-markedet, kan de også medføre nye udfordringer for forbrugerbeskyttelsesrettighederne på produktsikkerhedsområdet.
24. AI har et stort potentiale til at øge niveauet for beskyttelse af menneskers sundhed, navnlig gennem personaliseret diagnosticering og personaliserede lægemidler. I den forbindelse understreger vi, at der er behov for egnede datasæt af høj kvalitet til at oplære AI-algoritmer. Vi understreger, at AI, der anvendes i social- og sundhedssektoren, skal anvendes med særlig respekt for den menneskelige værdighed, beskyttelsen af patienters privatliv og deres fysiske og psykiske integritet samt i overensstemmelse med alle relevante lovgivningsmæssige bestemmelser vedrørende beskyttelse af personoplysninger, herunder mekanismer til at sikre oplysningernes fortrolighed og sikkerhed.

e. AI og borgernes rettigheder

25. Vi anerkender de digitale teknologiers, herunder AI-applikationers, potentiale til at forbedre beskyttelsen af retten til god forvaltning, retten til aktindsigt samt retten til at indgive andragender.

26. Almindelige, direkte og frie, hemmelige valg er grundlaget for den demokratiske proces og et centralt element i vores fælles værdier. De skal bevares i den digitale tidsalder. Cyberangreb og desinformation rettet mod valgprocesser, -kampagner og -kandidater har potentiale til at polarisere den offentlige debat og underminere stemmehemmeligheden, valgprocessens integritet og retfærdighed og borgernes tillid til valgte repræsentanter. I denne forbindelse understreger vi betydningen af sikkerhedsforanstaltninger og aktive foranstaltninger til at imødegå desinformationskampagner, misbrug af private data, hybride trusler og cyberangreb.

f. AI og retsvæsenet

27. Adgang til domstolsprøvelse, gennemsigtighed og forklarlighed i de retslige procedurer og den retslige beslutningstagning, et uafhængigt retsvæsen og retssikkerhed er af afgørende betydning for et velfungerende retssystem i overensstemmelse med retsstatsprincippet. Digitale teknologier, herunder AI, kan bidrage til at forbedre adgangen til juridiske oplysninger og kan muligvis forkorte varigheden af retssager samt forbedre adgangen til domstolsprøvelse generelt. Denne udvikling kan dog også have skadelige virkninger, f.eks. ved brug af forudindtagede algoritmer. Effektive retsmidler skal garanteres for at sikre retten til en retfærdig rettergang, uskyldsformodningen og retten til et forsvar. Desuden vil ikkedigital adgang til lovgivning og domstolene fortsat være af afgørende betydning. Vi er fortsat fast besluttet på at opretholde og fremme retsstatsprincippet i Unionen og dens medlemsstater. Vi henviser i denne henseende til Rådets konklusioner af 9. oktober 2020 om adgang til domstolene og tilsvarende organer – udnyttelse af digitaliseringens muligheder.

III. Vejen frem

28. For at sikre, at de rettigheder, friheder og principper, der er fastsat i chartret, beskyttes effektivt under hele udformningen, udviklingen, udbredelsen og evalueringen af AI, opfordrer vi Unionen og dens medlemsstater til at følge retningslinjerne i disse konklusioner og beder dem overveje effektive foranstaltninger til at identificere, forudsige og reagere på de digitale teknologiers, herunder AI's, potentielle indvirkning på de grundlæggende rettigheder. Retlige og lovgivningsmæssige rammer, såsom Kommissionens bebudede forslag til en fremtidig lovgivningsmæssig ramme for AI, bør styrke tilliden, skabe en rimelig balance mellem de forskellige interesser og give plads til forskning og udvikling og yderligere innovation samt teknisk og socioteknisk udvikling. De bør fremme et miljø, hvor alle aktører overholder og fremmer de grundlæggende rettigheder.

29. Vi opfordrer Unionen og dens medlemsstater til at involvere forskellige interessenter i drøftelserne om disse spørgsmål og i den potentielle udvikling af retlige og lovgivningsmæssige rammer med henblik på at inddrage bred ekspertise og forskellige perspektiver, herunder fra civilsamfundet.

30. Vi ser med tilfredshed på den omfattende analyse, som Agenturet for Grundlæggende Rettigheder har udarbejdet om AI og grundlæggende rettigheder, og opfordrer agenturet til at fortsætte sin forskning i beskyttelsen af vores grundlæggende rettigheder og fælles værdier i den digitale tidsalder.
